

WPROWADZENIE	15
------------------------	----

CZĘŚĆ I ZAGADNIENIA OGÓLNE

Rozdział 1

MÓZG A UMYŚL (<i>Bożydar L. J. Kaczmarek</i>)	23
Lokalizacja duszy	23
Teoria wąskolokalizacyjna	25
Podejście holistyczne	27
Koneksjonizm	29
Dynamiczna lokalizacja funkcji	30
Teorie współczesne	32
Teoria mikrogenetyczna	32
Odśrodkowo-dośrodkowy przepływ informacji	33
Neuropsychologia poznawcza	35
Podsumowanie	38

Rozdział 2

STRUKTURA I FUNKCJA UKŁADU NERWOWEGO (<i>Michał Steuden</i>)	41
Neuron, synapsa i mediatory	41
Procesy bioelektryczne błonowe neuronu	43
Przesyłanie impulsów nerwowych	46
Błonowe receptory neurochemiczne, neuroprzekaźniki	47
Budowa i funkcja synaps nerwowych	48
Zjawiska sumowania się i hamowania bodźców	49
Twór siatkowaty i mózgowie systemy biochemiczne	51
Twór siatkowaty	51
System dopaminowy	52
System noradrenergiczny	54
System serotoninowy	55
System cholinergiczny (acetylocholinowy)	55
System endorfin	56
Rozwój ontogenetyczny układu nerwowego	57
Struktura piętrowa układu nerwowego	59
Receptory zmysłowe i obwodowy układ nerwowy	61
Rdzeń kręgowy	62
Uszkodzenie nerwów obwodowych, rdzenia i pnia mózgu	66
Układ autonomiczny	67
Układ podwzgórzowo-przysadkowy	70
Układ limbiczny na tle struktury filogenetycznej mózgu	72
Wzgórze wzrokowe	74
Półkule mózgu – budowa kory mózgowej	75

Mózdzek i jego drogi nerwowe	87
Podsumowanie	88

Rozdział 3

WSPÓŁCZESNE TECHNIKI BADANIA OŚRODKOWEGO UKŁADU NERWOWEGO

(Michał Steuden)	93
Tomografie	94
Komputerowa tomografia konwencjonalna	96
Komputerowa tomografia spiralna	97
Nuklearny rezonans magnetyczny	98
Nuklearny rezonans magnetyczny anatomiczny (aNMR)	99
Nuklearny rezonans magnetyczny naczyńniowy (MRA)	99
Nuklearny rezonans magnetyczny obrazów ważonych (MR-DWI)	100
Nuklearny rezonans magnetyczny spektroskopowy (NMR spektroskopia)	100
Nuklearny rezonans magnetyczny funkcjonalny (fNMR)	101
Scyntygrafie	101
Komputerowa tomografia emisyjna pojedynczego fotonu	102
Tomografia pozytronowa emisyjna	102
Ocena przepływu mózgowego.	103
Ultrasonografia	103
Angiografie	104
Angiografia klasyczna.	104
Cyfrowa angiografia subtrakcyjna (DSA).	105
Techniki zapisu czynności bioelektrycznej mózgu	105
Elektroencefalografia (EEG)	105
Magnetoencefalografia	107
Potencjały wywołane	108
Bezpośrednia stymulacja elektryczna mózgu	109

Rozdział 4

PLASTYCZNOŚĆ MÓZGU (Aneta R. Borkowska, Lucja Domańska).	113
Pojęcie plastyczności mózgu.	113
Plastyczność rozwojowa.	113
Plastyczność a specjalizacja	117
Plastyczność kompensacyjna.	121
Podsumowanie	123

CZĘŚĆ II

NEUROPSYCHOLOGICZNE NASTĘPSTWA DYSFUNKCJI MÓZGU

Rozdział 5

ZABURZENIA SPOSTRZEGANIA (Ewa Zawadzka, Lucja Domańska).	129
Zaburzenia percepcji wzrokowej.	129
Mózgowa organizacja percepcji wzrokowej	130
Rodzaje agnozji wzrokowych	135
Zaburzenia percepcji słuchowej	144
Mózgowa organizacja percepcji słuchowej	144
Rodzaje zaburzeń percepcji słuchowej.	145

Zaburzenia percepcji dotykowej	147
Mózgowa organizacja funkcji skórno-kinestetycznych	147
Rodzaje zaburzeń percepcji dotykowej	147
Podsumowanie	150

Rozdział 6

PATOGENEZA I NEUROPSYCHOLOGICZNA DIAGNOSTYKA AFAZJI (<i>Maria Pąchalska</i>)	153
Definicja afazji	155
Dezorganizacja procesu	156
Destabilizacja systemu	157
Charakter zmian	159
Uszkodzenie mózgu a afazja	159
Osiowe objawy afazji	161
Anomia	161
Agramatyzm	163
Klasyfikacja afazji	166
Rodzaje afazji	167
Zmienność objawów i stopień nasilenia afazji	175
Proces diagnozy	176
Harmonogram procesu diagnozowania chorego z afazją	179

Rozdział 7

MÓZG I PRAGMATYKA (<i>Maria Pąchalska, Bruce Duncan MacQueen</i>)	195
Istota pragmatyki	195
Teoria aktu mowy	198
Zasada współpracy H. P. Grice'a	200
Pragmatyka a komunikacja	203
Pragmatyka a lingwistyka tekstu	204
Zaburzenia pragmatyki u osób z uszkodzeniem mózgu	208
Problem terminologii	215
Dyspragmatyzm jako zaburzenie neurobehawioralne	216
Charakterystyka kliniczna zaburzeń pragmatyki	217
Badanie zaburzeń pragmatyki	220
Przykład dyspragmatyzmu w rozmowie z pacjentem	222
Mikrogenetyczne podejście do pragmatyki	224
Podsumowanie	227

Rozdział 8

ZABURZENIA DOWOLNYCH CZYNNOŚCI RUCHOWYCH – APRAKSJE (<i>Ewa Małgorzata Szepietowska, Halina Misztal</i>)	233
Psychologiczna organizacja dowolnych czynności ruchowych	233
Mózgowa organizacja praksi	235
Rodzaje apraksji	237
Objawy uszkodzeń struktur mózgowych regulujących dowolne czynności ruchowe	240
Apraksje powstałe w wyniku uszkodzenia płatów czołowych	240
Zaburzenia dowolnych czynności ruchowych po uszkodzeniu okolic ciemieniowych	242

Zaburzenia dowolnych czynności ruchowych po uszkodzeniach okolic ciemieniowo-potylicznych i styku skroniowo-ciemieniowo-potylicznego . . .	242
Apraksje po uszkodzeniach spoidła wielkiego . . .	244
Apraksje w patologii zwojów podstawy . . .	244
Apraksja a lateralizacja uszkodzenia . . .	245

Rozdział 9

ZABURZENIA UWAGI (<i>Łucja Domańska</i>) . . .	249
Pojęcie uwagi . . .	249
Kategorie opisu uwagi, jej mechanizmy neurofizjologiczne i psychologiczne . . .	250
Neuropsychologiczna analiza procesów uwagi . . .	253
Zwracanie się ku bodźcowi . . .	253
Czułość . . .	256
Kontrola i koordynacja . . .	258
Podsumowanie . . .	259

Rozdział 10

ZABURZENIA PAMIĘCI W NASTĘPSTWIE USZKODZEŃ MÓZGU (<i>Beata Daniluk, Ewa Małgorzata Szepietowska</i>) . . .	261
Psychologiczna organizacja pamięci . . .	261
Mózgowa organizacja pamięci . . .	262
Kryteria klasyfikacji zespołów zaburzeń pamięci w dysfunkcjach mózgowych . . .	265
Kryterium objawowe . . .	266
Kryterium etiologiczne . . .	267
Kryterium uwzględniające mechanizm zaburzeń pamięci . . .	269
Kryterium uwzględniające rodzaje pamięci . . .	270
Kryterium lokalizacyjne . . .	270
Obraz kliniczny zaburzeń pamięci w różnych rodzajach patologii mózgowej . . .	271
Deficyty pamięci w ogniskowych uszkodzeniach mózgu . . .	271
Zaburzenia pamięci w rozsianych i rozlanych uszkodzeniach mózgu . . .	275
Dynamika zaburzeń pamięci . . .	277

Rozdział 11

DEMENCJA (<i>Ewa Małgorzata Szepietowska, Beata Daniluk</i>) . . .	281
Pojęcie demencji . . .	281
Elementy diagnozy demencji . . .	283
Diagnoza medyczna . . .	283
Diagnoza psychologiczna . . .	284
Sposoby opisu mózgowych mechanizmów demencji . . .	287
Kryterium lokalizacji patologii mózgowej . . .	287
Kryterium etiologiczne uwzględniające rodzaj i mechanizm schorzenia prowadzącego do otępienia . . .	289
Kryterium odwracalności <i>versus</i> nieodwracalności objawów . . .	294
Opieka nad chorym z demencją . . .	295

Rozdział 12

ZESPOŁY CZOŁOWE (<i>Bożydar L. J. Kaczmarek</i>) . . .	299
Okolica przedczołowa . . .	301

Następstwa uszkodzeń okolicy czołowej u ludzi	303
Zespół grzbietowo-boczny	306
Zespół przypodstawny	309
Zespół przyśrodkowy	310
Prawostronne uszkodzenia okolicy przedczołowej	312
Podsumowanie	314

Rozdział 13

ANALIZA NEUROPSYCHOLOGICZNA ZABURZEŃ EMOCJI I OSOBOWOŚCI	
U PACJENTÓW Z DYSFUNKCJAMI MÓZGU (<i>Anna Herzyk, Paweł Krukow</i>)	319
Rozwój badań w neuropsychologii klinicznej nad mózgową organizacją emocji i osobowości	319
Charakterystyka neuropsychologicznych opisów zaburzeń osobowości i emocji w przypadkach dysfunkcji mózgowych	320
Pierwsze opisy neuropsychologiczne i ich znaczenie dla rozwoju neuropsychologii emocji	320
Neuropsychologiczne podstawy klasyfikacji zaburzeń emocjonalnych	323
Dysfunkcje mózgowych obwodów regulacji emocji	327
Czołowe zaburzenia osobowości – opis kliniczny	329
Zachowanie i poznanie społeczne a dysfunkcje mózgu z perspektywy klinicznej neuropsychologii społecznej	334
Podstawowe neuropsychologiczne mechanizmy poznania społecznego	335
Rola poszczególnych struktur mózgu w poznaniu społecznym	340
Podsumowanie	344

Rozdział 14

NOWE KONCEPCJE LATERALIZACJI FUNKCJI W MÓZGU (<i>Anna Grabowska</i>)	
Modele asymetrii mózgowej	348
Asymetria „stosowana” – półkulowość	356
Różnice półkulowe a świadomość	359

Rozdział 15

GLOBALNE A WYBIÓRCZE ZABURZENIA ŚWIADOMOŚCI W DEFICYTACH NEUROPSYCHOLOGICZNYCH (<i>Anna Herzyk</i>)	
Rozlane zaburzenia świadomości – zaburzenia stanu przytomności	367
Ocena zaburzeń przytomności w kategoriach parametrów fizjologicznych	367
Ocena procesów behawioralnych	369
Mózgowe mechanizmy zaburzeń przytomności	370
Wnioski	371
Opis deficytów neuropsychologicznych w świetle selektywnych zaburzeń świadomości – zjawisko anozognozji	373
Charakterystyka anozognozji	374
Anozognozja w zespole ślepoty korowej – zespół Antona	375
Związki między anozognozą a objawami pomijania stronnego	377
Anozognozja deficytów językowych w afazji	380
Anozognozja zaburzeń pamięciowych w amnezji i demencji	381
Istota anozognozji – w kierunku wyjaśnień systemowych	384
Podsumowanie	386

DYSOCJACJA PROCESÓW ŚWIADOMYCH I NIEŚWIADOMYCH W RÓŻNYCH FORMACH ZABURZEŃ NEUROPSYCHOLOGICZNYCH (<i>Anna Herzyk</i>)	389
Neuronalne podstawy dysocjacji procesów świadomych i nieświadomych	390
Charakterystyka zespołów dysocjacyjnych	391
Widzenie mimo ślepoty jako zespół dysocjacyjny	392
Dysocjacja różnych poziomów percepcji przestrzeni w zespole pomijania stronnego	393
Dysocjacja świadomego i nieświadomego rozpoznawania twarzy w prozopagnozji	395
Dysocjacja ukrytej i jawnej wiedzy językowej w afazji	398
Dysocjacja między pamięcią świadomą a nieświadomą w amnezji i demencji	400
Neuropsychologiczne wyjaśnienia struktury zespołów dysocjacyjnych	402
Zasady mózgowej regulacji procesów świadomych i nieświadomych	403

CZĘŚĆ III

WPROWADZENIE W ZAGADNIENIA DIAGNOZY
I TERAPII NEUROPSYCHOLOGICZNEJ

Rozdział 17

PLANOWANIE I REALIZACJA PROCESU DIAGNOZY NEUROPSYCHOLOGICZNEJ (<i>Halina Misztal, Ewa Małgorzata Szepietowska</i>)	411
Cele diagnozy neuropsychologicznej	412
Zmienne modyfikujące przebieg i wynik diagnozy neuropsychologicznej	416
Odbiorca diagnozy neuropsychologicznej	416
Zmienne związane z osobą pacjenta	417
Metodologia i metodyka oceny neuropsychologicznej	422
Uwarunkowania zmienności symptomatologii w czasie	426
Trudności i błędy diagnostyczne	427

Rozdział 18

TERAPIA NEUROPSYCHOLOGICZNA (<i>Halina Misztal, Ewa Małgorzata Szepietowska</i>)	429
Cele terapii	430
Pomoc choremu w zrozumieniu istoty jego trudności	430
Likwidowanie lub minimalizowanie zaburzeń	431
Poprawa jakości życia	432
Mechanizmy plastyczności mózgu jako podstawa optymizmu terapeutycznego	432
Czynniki warunkujące przebieg i efekty terapii neuropsychologicznej	434
Podstawy teoretyczne terapii i ich implikacje praktyczne	438
Główne zasady terapii neuropsychologicznej	443
Problemy oceny wyników terapii	445

Rozdział 19

SKUTECZNOŚĆ I EFEKTYWNOŚĆ TERAPII/REHABILITACJI NEUROPSYCHOLOGICZNEJ (<i>Danuta Kądziaława</i>)	449
Podstawowe pojęcia i terminy	450
Program badań skoncentrowany na wyniku (<i>outcome</i>)	455
Program badań nad skutecznością (<i>efficacy</i>) terapii/rehabilitacji	455
Program badań nad efektywnością (<i>effectiveness</i>) terapii/rehabilitacji	456

Rozwój zainteresowań wynikami terapii/rehabilitacji – perspektywa historyczna	457
Badania nad wynikami terapii/rehabilitacji chorych z afazją.	459

Rozdział 20

RADZENIE SOBIE Z CHOROBAŁ PRZEZ OSOBY Z DYSFUNKCJAMI OUN

(<i>Jacek Konrad Olszewski</i>)	467
Pojęcie radzenia sobie z chorobą.	467
Sposoby radzenia sobie z chorobą neurologiczną	468
Uwarunkowania radzenia sobie z chorobą neurologiczną	473
Podsumowanie	476

Rozdział 21

POMOC PSYCHOLOGICZNA OSOBOM Z DYSFUNKCJAMI MÓZGU (*Piotr Szczukiewicz*) .

Pomoc psychologiczna	479
Budowanie relacji pomagania	482
Specyfika pomocy psychologicznej osobom z uszkodzeniami mózgu	484
Podsumowanie	487

Rozdział 22

PRAWNY STATUS OSOBY Z USZKODZENIAMI MÓZGU (*Beata Ledwoch*).

SŁOWNICZEK WYBRANYCH TERMINÓW	495
INDEKS TERMINÓW I POJĘĆ	499